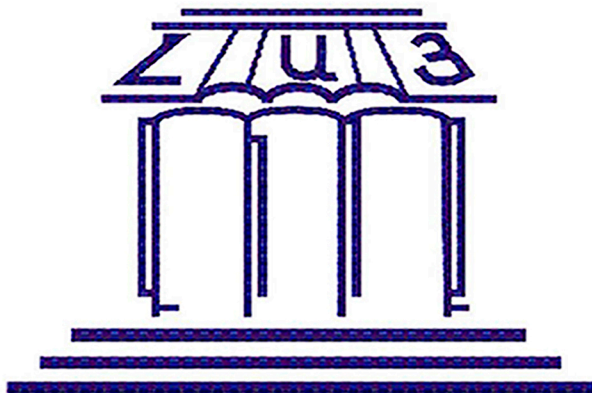

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

Մ.ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՄԻՃՏ

ՊԱՏՐԱՍ

ՊԱՏՄԿԱԾԲ

891.99 Ե

7-50

ՀԱՅԿԱՆ ԵՄԵՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՊԵՏՂՐԱՏ 1932 ՅԵՐԵՎԱՆ

891.995

Պ-50

30 MAY 2011

CA 34-7
4

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Մ Ի Շ Տ Պ Ա Տ Ր Ա Ս Տ

Մարգոն ու Արփոն յերկրորդ խմբի աշակերտուհիներ եյին: Նրանք սրտով ուզում եյին պիտներ դառնալ, բայց մայրը, հայրը, մանավանդ պառավ տատը, լսել անգամ չեյին ուզում:

— Ի՞նչ է, հարկանի աղջկերանց ու տղաների պես գիշեր-ցերեկ ուզում եք կորած լինել, — ասում եր մայրը:

լուց հետո, յերեխաները մի կուշտ լաց յեղան ու վորոշեցին ծածուկ, առանց ծնողների գիտության, անցնեն պիոներների շարքերը:

Առավոտյան նրանք շատ վաղ վերկացան, ու շարունակ իրար հետ քչփչում եյին ու վորոշում, վոր դասերից հետո գնան պիոներների կոլեկտիվը, ամենինչ պատմեն ու խնդրեն, վոր իրենց ընդունեն պիոներ:

Նրանց բախտից այդ որն ուսումնարանից շուտ ազատվեցին ու իրենց յերկու պիոներ ընկերուհիների ուղեկցությամբ գնացին ուղղակի կոլեկտիվ:

Այստեղ նրանք անհամարձակ իրենց ցավը պատմեցին կովարին, — ասացին, վոր սրտով ուղում են պիոներ դառնալ, բայց ծնողները չեն թողնում: Ասացին, վոր ծածուկ յեկել են, խնդրում են ընդունել իրանց:

Կովարը ժպտաց, ապա արկղից հանեց մի թերթ թուղթ, գրեց դիմումի համար պահանջված բոլոր հարցերի պատասխանները, ապա դարձավ յերեխաներին և ասաց.

— Տեսե՞ք, յերեխաներ, սրանից հետո դուք պետք է լավ սովորեք, որինակելի լինեք թե ուսումնարանում և թե մանավանդ տանը, աշխատեցեք միշտ ոգնել ձեր մորը, կատարել տան սև աշխատանքները. պիոներները պետք է ամեն ինչ իմանան: Վաղը ժամի հինգին, կոլեկտիվի ժողովին ձեր դիմումը կընենք:

Յերեխաներն ստորագրեցին դիմումը, նայեցին կովարին ու գոհ սրտով շտապեցին տուն:

Են փոքրիկ թերթիկը, ծուռ ու մուռ գրած տողերով ու թղթի վրա իրանց ստորագրությունը, մի առանձին փոկերություն եր պատճառում նրանց:

Հասան տուն:

Սովորականի պես գրեքը չփաթեցին ու չվազեցին խոհանոց, չընկան տատիկի ու մոր վրովն ու չպատմեցին ուսումնարանի անց ու դարձից: Սկսեցին սենյակի թափված իրերը հավաքել՝ զրասեղանները կարգի գցել, ապա դասագրքերն առան ու սկսեցին պարապել դասերով:

Յերբ մայրը խոհանոցից տուն յեկավ, զարմացած նայեց յերեխաներին ու աչքերին չեր հավատում: Սենյակները մաքուր հավաքած. ամեն ինչ կարգի բերված, իրանք ել գլուխները կախ՝ լուրջ պարապում եյին:

— Այ, եղպես, ի՞նչ խելոքացել եք:

Յերեխաներն աչքի տակով իրար նայեցին ու իրանց հազիվ զսպելով, նորից խորասուզվեցին պարապմունքների մեջ:

Տատիկն ել հարեան սենյակից գուլպան գործելով ու ճաղերը ձեռքին, ակնոցները ճակատը բաշած, ներս

մտավ ու տեսնելով յերեխաներին հանգիստ նստած՝
զարմացած մոտեցավ նրանց ու ասաց.

— Յեկել էք, բալիկներս...

— Չե, տատիկ, չենք յեկել. ծիծաղելով ասաց Ար-
փոն, տեղիցը ցատկեց, մի ակնթարթում տատիկի ակ-
նոցները պոկեց ճակատից, դրեց աչքերին ու ձեռքերը
յետև դրած, նրա պես կռացած՝ սկսեց սենյակում տնըր-
տնըրալով ման գալ.

Տատիկը գնում եր նրա յետևից ակնոցները խլելու
նպատակով, բայց չեր հասնում.

— Արփո, խելքդ թռցրիր, մոռացար փոր... խիստ-
խիստ նայեց Մարգոն ու տեղիցը վեր կացավ:

— Հանաք եմ անում, տատիկ ջան, հանաք, ահա,
առ, ու մեկնեց ակնոցները տատիկին, ուզում եր փար-
վել վզովը, բայց իրան զսպեց, նորից նստեց տեղն ու
սկսեց պարապել:

Հայրը ծառայությունից առն յեկավ. նա յել զար-
մացավ, յերբ տեսավ, փոր յերեխաները հանգիստ նստած
դաս ելին սովորում: Բան չասաց, գնաց լվացվեց:

Նստեցին ճաշելու: Սովորաբար ճաշելիս աղջիկները
խոսում ելին շարունակ պիոններ դառնալու մասին, բայց
այդ որը նրանք փոչ մի խոսք չասացին: Մարգոն սկսեց
սեղանը հավաքել: Արփոն ել ավելն առավ ձեռքը և
սկսեց հատավն ավել:

Մայրը գոմեց յերեխաներին ու գոհ սրտով գնաց
խոհանոց:

— Դիտես, Մարգո, մենք շատ անպիտան, վատ յե-
րեխաներ ենք, մայրիկին խաբում ենք: Դու տեսար, ինչ-
պես նա գոմեց մեզ. նա կարծում ե, փոր մենք ել պի-
ոններ չենք ուզում դառնալ: Յերբ փոր մեզ գովում եր,
բիշ եր մնում գրկելի մայրիկին ու ասելի.— Մենք գրվել
ենք... մենք ձեզ խաբում ենք... պիոններ ենք դառել...

— Հիմար, մայրիկին բան չասես: մեկ ել տեսար
գնաց կտրեկտիվ ու բողոքեց:

Արփոն լուրջ դեմք ընդունած՝ նայեց մեծ քրոջն ու
լռեց:

Մյուս որն ուսումնարանում, նրանք իրենց պահում
եյին վերին աստիճանի՝ որինակելի ու հանգիստ:

Վարժուհին նայում եր յերեկվա պեծ ու կրակ Մար-
գոյին, փոր ամբողջ դասարանը տակն ու վրա յեր ա-
նում, և չեր հավատում իր աչքերին:

Մարգոյին դաս հարցնելուց հետո, դիմեց փորը
քրոջը.

— Ապա, Արփո, մի
դու յել արի պրատախ-
տակի մոտ տեսնեմ, մեծ
քրոջիցդ հո հետ չեմ մնա-
ցել:

Արփոն ավելի հաս-
տատ ու վստահ քայե-
րով մոտեցավ գրատախ-
տակին, կավիճն առավ,
շեշտակին նայեց վարժու-
հուն ու կարծես ասում
եր.— Չե՞ փոր այժմ յես
պիոններ եմ. «միշտ պատ-
րաստ»...

Բայց նա կարծես մի
փորը շփոթվեց. նայեց
մեծ քրոջը, հիշեց յերեկ-
վա կոլեկտիվի կոլվարին
ու սկսեց վստահ պատաս-
խանել վարժուհու բոլոր
հարցերին:

— Ապրես, փորրիկս,
տեսնում եմ քրոջիցդ յետ չես մնում,— ասաց վարժու-
հին և սիրալիր նայեց նրան:

Այդ որը ճաշից հետո, մի-մի գիրք առած թևի տակ, նրանք դիմեցին մորը:

— Մենք գնում ենք կոլլե... ըհ... գնում ենք ուսումնարան... Վարժուհին մեզ կանչել է...

Մայրը կասկածանքով նայեց յերեխաներին ու բարկացած հարցրեց.

— Ես ժամին վարժուհին ի՞նչու պիտի կանչեր ձեզ:

— Մենք... մենք... պետք է, — սկսեց Մարգոն, բայց կարկամեց:

Իսկ Արփոն մինչև ականջները կարմրեց...

— Յերևի ելի ընկերուհիների մոտ եք հազրվել, — ասաց մայրը ու խիստ-խիստ նայեց Արփոյին:

— Վոչ, մայրիկ, ուսումնարան ենք գնում, սրանից հետո յեւ շաբաթը մեկ անգամ պետք է գնանք, — խոսեց Արփոն ու կանգ առավ:

— Վարժուհին եղպես է ասել, շաբաթը մի անգամ պետք է գնանք, — ավելացրեց Մարգոն:

— Լավ, գնացեք, միայն շուտ յեկեք, չուշանաք:

— Չէ... մայրիկ... վախեցած կարկամեց Արփոն ու նայեց Մարգոյին:

— Չենք ուշանալ, մայրիկ, շուտով կգանք, — ասաց Մարգոն ու խիստ-խիստ նայեց քրոջը, վոր լռե:

Ճանապարհին Արփոն քրոջը կանգնեցրեց.

— Բա վոր մայրիկը գա, վարժուհուն հարցնի:

— Ի՞նչ պիտի անենք, — տխուր-տխուր նայեց Մարգոն, — կասենք... կասենք... ուղեց մի բան հնարել, բայց չկարողացավ:

— Կասենք Սիրոյի մօտ եյինք, — քրոջը դժվարությունից հանելու համար, խոսեց Արփոն:

— Դու յեւ բան ասացիր, չէ վոր մենք ասացին վարժուհու մօտ ենք գնում:

— Բա ի՞նչ անենք... արի վարժուհուն ասենք, վոր մայրիկը յերբ գա, իրան հարցնի, թող եղպես եւ մի, վոր մենք իր մօտ եյինք:

Հա, դա լավ կլինի, ասաց Մարգոն, ու սկսեցին շարունակել իրենց ճանապարհը: Բայց միջանի բայլ անելուց հետո նորից կանգ առան:

— Ձե, Արփո, վարժուհին սուտ չի խոսի: արի յետ գնանք տուն: Արփոն հուսահատ նայեց բրոջն ու բայլերն ուղղեց դեպի տուն:

— Սպասիր, ուր ես գնում. մայրիկը վարժուհու մոտ չի գնա:

— Իսկ յեթե գնա, են ժամանա՞կ:

— Են ժամանակ մենք ել կասենք, կոլեկտիվ եյինք գնացել, պիոներ ենք գրվել:

— Հետո:

— Հետո, հետո... չե՞ վոր մի որ պիտի իմանա, ասաց Մարգոն ու բրոջ թևն առած գնացին կոլեկտիվ:

Այնտեղ հավաքվել եյին պիոներները և ուրախ ուրախ խաղում, փաղվում եյին:

— Ո՞ր... Մարգո... Արփո... բարե, բարե, ա՛յ, ի՞նչ լավ եք արել: Սրանից հետո միշտ միասին կխաղանք, կվազվազենք, կսովորենք: Տղա-աղջիկ թափվել եյին նրանց գլխին և զանազան հարցեր եյին տալիս ու այս ու այն կողմ քաշքշում:

Կողմարի առաջնորդությամբ Մարգոն ու Արփոն շրջեցին պիոներական ակումբի բոլոր մասերը և արհեստանոցները:

Նրանք ուշադրությամբ նայում ու հիանում եյին:

— Մարգո, դու ի՞նչ արհեստ պետք ե ընտրես քեզ համար:

— Չգիտեմ, կմտածեմ: Յես սիրում եմ ելեկտրականություն:

— Իսկ դու, Արփո:

— Յես, նկարչություն ու ջութակի վրա նվագել:

— Ո՞ր, եզ յերկուսը միասին շատ դժվար ե սովորել:

— Վոչինչ, ուրախ բացականչեց Արփոն, յես բիշ ու միշ նկարում եմ և մանգոյինի վրա յել նվագում...

Այդ խոսակցության ժամանակ լավեց փոքրիկ զանգի զնգզնգոցը:

Պիոներները ղույզ-ղույզ կանգնած մտան ընդարձակ դահլիճը: Որվա հերոսներն այդ յերկու բույրերն եյին. նրանք առանձնացած, գլխիկոր կանգնած սպասում եյին իրենց դատավճռին:

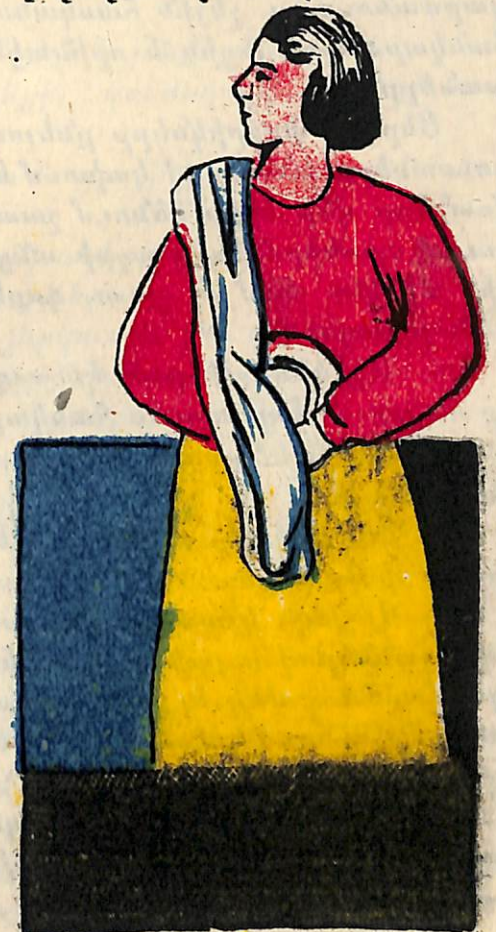
Կողմարը ժողովը բացված համարելով, մի փոքրիկ նախաբանից հետո, թղթապանակից հանեց Մարգոյի և Արփոյի դիմումը ու բարձր ձայնով կարդաց: Ապա գովեց նրանց այս քայլը, հուսալով, վոր նրանք իրանց ջախսիրությամբ, ակտիվ աշխատանքով պիոներական ընտանիքի արժանի անդամ կարող են դառնալ:

Աղմկալից ծափահարությունների տակ՝ պիոներներն ընդունեցին նրանց իրենց շարքերը:

Սրդեն ճրագները վառվում եյին, յերբ Մարգոն ու Արփոն տուն յեկան: Մայրն ու տատիկը դիմավորեցին ու տեսնելով նրանց սիրահույզ հայացքը, հանդիմանական վոչ մի խոսք չասացին: Պառավը նույնիսկ գրկեց ու համբուրեց նրանց:

— Լավ պրծանք, - ասաց Մարգոն, շփոթված նայելով Արփոյին:

Արփոն վոչինչ չկարողացավ ասել լիտջն միայն իր բարի աչքերը դարձրեց նրան ու կար-

ծես ասում եր' «մինչ յերբ պետք ե խաբենք մեր ծնող-
ներին»:

Յերեխաները՝ ամեն կերպ աշխատում էին առիթ
չտալ ծնողներին տրանջալու: Այժմ վոչ միայն դասերն
ու տան սովորական գործերն էին կատարում, այլ
ոգնում էին մորը լվացք անելու: Չուր էին բերում,
չուր էին թափում, փոքրիկ կտորներն իրենք լվանում:
Տունը, դավիթը, պատուհաններն այնպես էին մաքրել,
փայեցրել, վոր հարևաններն անգամ զարմացել էին:

Ծնողներն անշափ գոհ էին և վերին աստիճանի
բախտավոր էին զգում իրենց և միևնույն ժամանակ
զարմանում ու չէին հասկանում, թե ինչու այդպես
հանկարծ փոխվեցին և որինակելի դարձան իրենց յերե-
խաները:

Յերկու փոքրիկները քնելուց առաջ լվացվում, հա-
գուտները խնամքով կախում էին իրենց տեղը: Առա-
փոսները վեր էին ջենում շատ վաղ, մարզանք կատա-
րում, դասերը նորից աչքի անցկացնում ու ժամանա-
կից մի կես ժամ ել շուտ, զրքերն առնում, ուսումնա-
րան շտապում:

— Այ կին, մի բան կա — գլուխն որորելով ասում
եր հայրը: — Ախր եսպես հանկարծ վճնց խելոքացան:

— Ենա մեծանում են, բա ուզում էիր միշտ հի-
մա՞ր մնային:

— Զե, եղ չի, ուղղակի չեմ հասկանում, ի՞նչպես
սրանք փոխվեցին:

— Վոչինչ, կհասկանաս, քո գլուխն ամբողջապես
թվանշաններով ե լցված. կհանես, կգումարես. կհանես,
կգումարես... մեկ ել տեսար գտար, — հանաքին տալով
ասաց կինը, ու յերկուսն ել ծիծաղեցին:

Չենց այդպես ել յեղավ:

Միքանի որ հեռու, հաշվապահն աշխատանքից ու-
րախ ուրախ եղան վերադարձավ, ընկավ սենյակներն ու
կնոջը նայելով հարցրեց:

— Ո՞ւր են յերեխաները:

— Դեռ ուսումնարանից չեն յեկել... հը՛, ի՞նչ ե պա-
տահել, — վախեցած վրա ընկավ կինը:

— Վոչինչ, վոչինչ, — զգալով իր անզգուշությունը,
ժպտալով հարցրեց. — հը՛, ի՞նչ ե, վախեցա՞ր...

— Դե ասա, սրտներս պատռեցիր...

— Քող չպատուիր... ա՛յ, թե ինչ ե պատահել:

Ու սենյակում սկսեց պիոներների պես անց ու դարձ
անել ու հետն արտասանել — մեկ, յերկու, մեկ, յերկու

— Այ մարդ, հո չես ցնդել, ավելի վախեցած խո-
սեց կինը, իսկ պառավի ծնկներն ուղղակի լքլքում
էին:

— Դե, հանգիստ նստեցեք և լսեցեք:

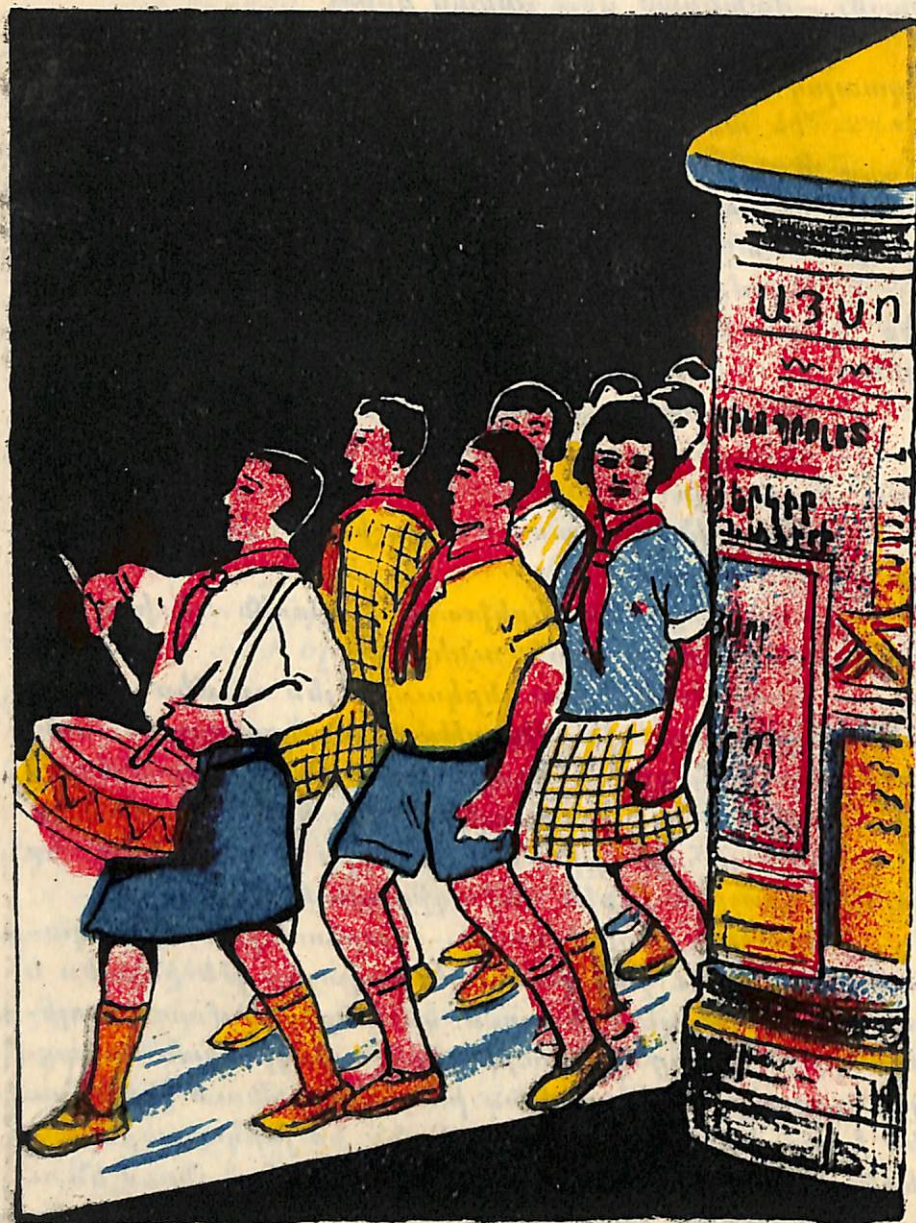
— Հանեցի — գումարեցի, գումարեցի, հանեցի ու
գտա՛ և շատ գոհ եմ...

— Մենք ինչ ենք ասում, դու ինչ ես խոսում... հա-
պա յերեխաները...

— Հա, հենց մեր յերեխաների մասին եմ խոսում
մի փոքր համբերություն ունեցեք:

— Եսոր, ժամը տաս յերկուսին յես ու մեր կառա-
ւավարիչը գնում էինք Ռուսթավելու պողոտայով: Հան-
դիպեցինք դիմացից յեկող պիոներներին՝ նրանք թմբուկ
էին զարկում ու նվագում, գալիս էին շարվե-շար
հինգ հարյուր հոգի կլինեյին: Առաջից ծածանվում եր
կարմիր դրոշը և կենին մեծադիր պատկերը...

— Նիկոլայ Սոլովյովիչ, — դարձավ ինձ մեր կա-
ռավարիչը, — դու չես կարող յերեկայի, թե ինչպես ե
հոգիս հրճվում, յերբ նայում եմ մեր այս մատաղ պի-
ոներներին: Նրանց վիթխարի յերթը, հաղթական հայաց-
քն ուղղակի վողեկորում են ինձ, քիչ ե մնում թռչեմ ու
յես ել նրանց հետ քայլեմ... Տանն իմ յերկու յերեխա-
ները յերբ գալիս են կոլեկտիվից, առաջս կանգնում են ու
ասում. — «Միշտ պատրաստ»: Ես առնում եմ նրանց
գիրկս ու անվերջ համբուրում:

— Յերևի ձեր յերեսաներն ել են գրվել պիտներ...

— Այո... — իհարկե, կմկմալով ասացի ու մտքումս
ինձ պախարակում եյի, վոր միշտ խոչընդոտ եմ յեղել
յերեսաներիս ցանկության։ Մեկ ել տեսնեմ կառավա-
րիչը թևիցս բաշում ե.

— Նիկայայ Սոլոմոնովիչ, մի նայիր են դրոշը բռնած
կարմրաթուշ աղջկանը, տես, ինչպես կուրծքը դուրս
զցած, խրոխտ ու հպարտ անցնում ե.

Յես, ակամալից նայեցի. նայեցի... և ի՞նչ... մեր
Մարգոն. իսկ և իսկ մեր Մարգոն...

— Պառավը և կինը տեղներիցը վեր թռան ու խիստ-
խիստ նայեցին.

— Նրա առջևից ել թմբուկ խփելով գնում եր Ար-
փոն... Աչքերիս չեյի ուզում հավատար, բայց նրանք
եյին, վոր կային։ Այլևս կասկած չկար.

— Եղ միջոցին պիտներնեքը մոտեցան ու անցնում
եյին մեր մոտով. Յես, սիրալիր ժպտալ գեմքիս, կան-
չեցի Մարգոյին. նա վախեցած՝ նայեց ինձ, ձեռքերը
դողացին, քիչ եր մնում դրոշն ընկներ, բայց տեսնելով
իմ ուրախ ժպտը, ինքն ել ծիծաղեց ու շարունակեց իր
յերթը. Այ, տեսնում եք. մեր յերեսաները մեզնից խե-
լոք են յեղեր.

Պառավն ու կինը զարմացած նայեցին իրար.

— Այո, լես նրանց ճակատն ամուր պիտի համրու-
րեմ...

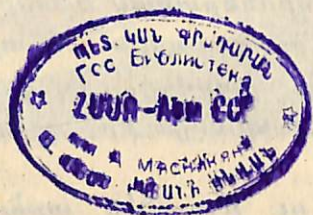
Եղ խոսակցության միջոցին յերեսաները, կարմիր
փողկապը կապը, պիտներական նշանը կրծքերին, ուղ-
ղակի ներս ընկան ու գոռացին. «Հայրիկ ջան»... ու
ընկնելով նրա գիրկը, փարփեցին վզով...

Հայրը սեղմեց նրանց իր կրծքին, համրուրեց
նրանց.

Մինչ տատիկն ու մայրիկն արձանացած զիտում

եյին այդ պատկերը, Մարգոն փարվեց մոր վզովը, /
Արփոն—տատիկի:

Ապա նրանք կանգնեցին իրար կողքի, աջ ձեռքը
բարձրացրին վեր և գոչեցին—«Մի՛ս պատրաստ»:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0399951

ԳԻՆԸ 60407.

12195

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ԻՆՏԵՐՆԱԿԱԼ
ԲԻԲԼԻՈԹԵԿԱ
ԵՐԵՎԱՆ
ՀՍՀՄ

ՄԱՏՆՐԱՏ N 1914 ԳՐԱԽՊ. N 6973 (P) ՏՆՐԱԿ 4000
ՀԻՄ. ՄԱՏՆՐԱՏԻ ՊԱՏՇԽՆ N 5884

М. ПЕТРОСЯН
«ВСЕГДА ГОТОВ»: ГИЗ. СС.Р.А. Г. ЭРИВАНЬ.